

V VEIKSMAS

I SCENA

Kapinės.

<...>

(Antrasis kaimietis išeina. Pirmasis kasa ir dainuoja)

Kai jaunas būdamas mylėjau,

Man buvo taip puiku,

Jog vien tik džiaugtis tenorėjau

Prabėgančiu laiku.

HAMLETAS. Argi tas vyrukas nejaučia savo amato, kad jis ir duobę kasdamas dainuoja?

HORATIO. Įprotis išgujo nejaukumą.

HAMLETAS. Taip jau yra; mažai dirbanti ranka visuomet jautresnė.

PIRMASIS KAIMIETIS *(dainuoja)*. Bet amžius kaip vagis prislinkęs

Užklupo taip staiga,

Ir šitaip nelauktai atėjo

Kelionės pabaiga.

(Išmeta kaukolę)

HAMLETAS. Toji kaukolė turėjo kitados liežuvį ir galėjo dainuoti. Kaip tas niekšas trenkia ją į žemę – lyg tai būtų žandikaulis Kaino, kuris įvykdė pirmąją žmogžudystę. Galėjo tai būti galva kokio nors politikieriaus, kuris dabar turi štai tam asilui nusilenkti, - tokio, kurs patį Dievą būtų apšukęs, ar ne?

HORATIO. Galėjo taip būti, Prince.

HAMLETAS. Arba dvariškio, kuris galėjo sakyti: „Labas rytas, malonus Prince! Kaip jums einasi, gerasis Prince?“ O gal tai buvo ponas Toks-ir-toks, kurs gyrė pono Tokio-ir-tokio arklį, manydamas jį sau išprašyti, ar ne?

HORATIO. Taip, Prince.

HAMLETAS. Taip, taip! O dabar – Jo Šviesybės Kirmino malonėje, be apatinio žandikaulio, duobkasio perskelta makaule. Gražus pasikeitimas! Kad būtų įmanoma pamatyti, kaip tatai įvyksta! Argi tik tiek teatsiėjo tų kaulų išauginimas, kad jais dabar būtų žaidžiama rutulių vietoje? Manuosius gelia, apie tai pagalvojus.

PIRMASIS KAIMIETIS *(dainuoja)*. Kastuvas ir kaplys kaplelis,

Drobiniai marškiniai.

Ir kapas molyje brolelis

Laukia manęs seniai.

(Išmeta kitą kaukolę)

HAMLETAS. Štai dar viena! Ir kodėl ji negalėjo būti kokio nors teisininko? Kur dabar sukti jo iškalbos vingiai ir įmantrios plonybės, jo bylos, nuosavybės ir apgaulingos išmonės? Kodėl jis dabar turi kęsti to grubaus niekšo purvino kastuvo smūgius per makaulę, nė nemanydamas kelti jam bylos už įžeidimą veiksmu? Hm! Savo laiku tasai vyrukas galėjo būti stambus žemės supirkinėtojas su visokiais aktais, įkeitimais, užstatais, dvigubomis garantijomis ir išieškojimo teisėmis! Ar tai visų jo bylų galas ir išieškojimo teisių atgavimas – galų gale tegauti saują smulkios žemės savo puikiai smegeninei pripildyti? Ar galėtų dabar garantuoti jo žirantai, tegu ir dvigubi, daugiau žemės negu per dviejų sutarčių ilgį ir plotį? Net nuosavybės dokumentai – ir tie vargu tilptų šioje dėžutėje; o pačiam savininkui ar nereikia daugiau vietos, a?

HORATIO. Nė per jotą, Prince.

HAMLETAS. Ar ne iš avies kailio daro pergamentą?

HORATIO. Taip, Prince. Bet ir iš veršio.

HAMLETAS. Avys ir veršiai visi tie, kurie šitaip mano apsidrausti. Noriu su šiuo vyruku pasikalbėti. – Kieno tas kapas, ei?

PIRMASIS KAIMIETIS. Mano, Pone. *(Dainuoja)* Ir kapas molyje brolelis

Laukia manęs seniai.

HAMLETAS. Tikrai, jis yra tavo, nes tu jame guli.

PIRMASIS KAIMIETIS. Jūs negulite jame, todėl jisai ne jūsų. Kai dėl manęs, tai, nors dar neguliu jame, vis tiek jis yra mano.

HAMLETAS. Tu meluoji jame, kad esi jame ir kad jis yra tavo. Jis yra mirusiems, ne gyviems; štai kodėl tu meluoji.

PIRMASIS KAIMIETIS. Tai gyvas melas, Pone; nuo manęs jis grįš pas jus.

HAMLETAS. Kokiam gi vyrui tu kasi šią duobę?

PIRMASIS KAIMIETIS. Jokiam, Pone.

HAMLETAS. Kokiai tad moteriai?

PIRMASIS KAIMIETIS. Irgi jokiai.

HAMLETAS. Tai ką gi čia laidos?

PIRMASIS KAIMIETIS. Tą, kuri buvo moteris, Pone; bet dabar, Dieve duok jai dangų, ji yra mirusi.

HAMLETAS. Bet koks tikslus tas niekšas! Su juo reikėtų kalbėtis pagal kompasą, kad nepasipjautumėm savo paties dviprasmybėmis. Dievaž, Horatio, jau bus trejetas metų, kai aš pastebiu štai ką: laikai tiek išpruso, jog greitai kaimiečio kojos pirštas sieks dvariškio užkulnį, erzindamas šio nuospaudas. – Ar seniai duobkasiauji?

PIRMASIS KAIMIETIS. Iš visų metų dienų aš pradėjau kaip tik tą dieną, kuomet paskutinis mūsų karalius nugalėjo Fortinbrą.

HAMLETAS. Prieš kiek laiko tai buvo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Nežinot? Kiekvienas kvailys ga-lėtų pasakyti. Tai buvo tą pačią dieną, kuomet jaunasis Hamletas – tas, kur dabar pamišęs ir išsiųstas į Angliją, – gimė.

HAMLETAS. Taip? Bet kodėl jį išsiuntė į Angliją?

PIRMASIS KAIMIETIS. Todėl, kad pamišo. Ten turės atgauti protą. O jei neatgaus – tiek čia tos bėdos!

HAMLETAS. Kodėl?

PIRMASIS KAIMIETIS. Niekas nė nepastebės: visi ten tiek pat pamišę, kiek ir jis.

HAMLETAS. Kaip jis pamišo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Sakoma, labai keistai.

HAMLETAS. Kaip tai keistai?

PIRMASIS KAIMIETIS. Gi ėmė ir išėjo iš proto.

HAMLETAS. Kodėl jis pamišo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Todėl, kad čia Danija. Aš čia jau trisdešimt metų, jaunas ir vėliau suaugęs, duobkasiauju.

HAMLETAS. Kiek laiko žmogus išguli žemėje nesupuvęs?

PIRMASIS KAIMIETIS. Jeigu prieš mirtį nesugenda, kaip dažnas pašvinkęs šių laikų numirėlis, kurį vos spėji užkasti, jis jums ištvėrs kokį aštuonetą ar devynetą metų; odminys išlaikys devynerius metus.

HAMLETAS. Kodėl ilgiau negu kiti?

PIRMASIS KAIMIETIS. Todėl, pone, kad tas amatas taip gerai išdirba jo paties odą, jog ši ilgokai nepraleidžia vandens; o vanduo, taip sakant, yra baisiausias to kekšiasūnio lavono pūdytojas. Štai čia kaukolė. Ji išgulėjo žemėje dvidešimt trejus metus.

HAMLETAS. Kieno ji buvo?

PIRMASIS KAIMIETIS. Pablūdusio kekšės vaiko buvo ji. Kieno jūs manote ji buvo?

HAMLETAS. Nežinau.

PIRMASIS KAIMIETIS. Tegu jį maras griebia, tą nevidoną pasiutėlį! Jis man kartą reinvynio bonką ant galvos išliejo. Ta kaukolė, Gerbiamasis, buvo Joriko, karaliaus juokdario.

HAMLETAS. Šita?

PIRMASIS KAIMIETIS. Kaip tik šita.

HAMLETAS. Parodyk.

Paima kaukolę

Deja, vargšas Jorikas! Aš jį pažinojau, Horatio! Neišsemiamo sąmojo ir nuostabios fantazijos vyras! Jis tūkstantį kartų mane ant savo kupros nešiojo. O dabar – kokį šiurpą mano vaizduotėje kelia! Net šleikštu daros gerklėje. Čia buvo tos lūpos, kurias aš nežinau kiek sykių bučiavau. Kur tavo pokštai, sąmojai ir dainos, tos žaibiškos išdaigos, sukeldavę triukšmingą juoką už stalų? Nebėr! Net savo paties grimasai pašiepti! Nebeturi žiaunų? Nueik dabar į kilniosios Damos kambarį ir pasakyk jai, kad, nors ir storiausiai nusidažytų, – vis tiek kada nors bus kaip tu. Ir prajukink ją šitaip! Horatio, prašau, pasakyk man vieną dalyką.

HORATIO. Kas gi tai būtų, Prince?

HAMLETAS. Ar tu manai, kad ir Aleksandras žemėje šitaip atrodė?

HORATIO. Lygiai taip.

HAMLETAS. Ir taip dvokė? Fui! *Padedą kaukolę ant žemės*

HORATIO. Lygiai taip, Prince.

HAMLETAS. Štai koks žemas paskyrimas mums tenka, Horatio! Kodėl mes savo vaizduotėje negalėtumėm pasekti Aleksandro dulkių tol, kol patirtumėm, kad jomis statinės skylė užkimšta?

HORATIO. Šitaip į viską žiūrėti reikėtų per didelį smalsumą.

HAMLETAS. Visai ne! Tatai galima atlikti pakankamai kukliai, vien tik panašumu į tiesą tesivadovaujant. Kad ir taip: Aleksandras mirė; Aleksandras buvo palaidotas; Aleksandras pavirto į dulkes; dulkės yra žemė; iš žemės yra daromas molis; ir kodėl tuo moliu (kuriuo jis pavirto) nebūtų galima užkimšti alaus statinės?

Valdingas Cezaris, žeme pavirtęs,

Neleis, kad vėjas skverbėtųsi įnirtęs.

Te molis, gąsdinęs kadais visus,

Užlopo sieną prieš žiemos nasrus!

Tyliau! Eik šen! Žiūrėk, štai ten ateina

Jaina laidotuvių procesija: kunigai, OFELIJOS karstas, LAERTAS, KARALIUS, KARALIENĖ, jų palydovai etc.

Karalius, karalienė ir dvariškiai.

Bet ką jie lydi taip be apeigų?

Tai ženklas, jog patsai save velionis

Ištiko nevilties ranka. Kilmingas.

Pasekime, kas bus.